

مهران

شهر مقاومت



مشهد شهیدان جنگ ۸ ساله ایران و عراق

نویسنده : سید حسین حیدری

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فهرست مطالب

پیشگفتار

مقدمه

پیشینه استان ایلام

تقسیمات کشوری

شهرستان مهران

موقعیت جغرافیایی

شهر مهران

جمعیت

تاریخچه

مهران در جنگ

اهمیت نظامی

اشغال مهران

آزادسازی مهران

عملیات والفجر ۳

اهداف و طرح عملیات

استعداد دشمن

شرح عملیات

نتایج عملیات

نقشه عملیات

ارزیابی عملیات

عملیات کربلای ۱

اشغال دوم مهران

ضرورت آزادسازی

اقدامات عملی جهت اجرای عملیات

تشکیل خط پدافندی

امجام شناسایی

طرح مانور

سازمان رزم

وضعیت دشمن

شرح عملیات

نتایج عملیات

ارزیابی عملیات

مهران در چنگال منافقین

مهران و آخرین اشغال

مهران پس از جنگ

بازسازی

تقش مرزمهران در توسعه

مکان های دیدنی و تاریخی

کاروان راهیان نور

مسیر کاروان های نور

معرفی برخی شهدای مهران

منابع

پیش گفتار

شروع جنگ‌ها معمولاً پایان دیپلماسی را نشان می‌دهد، لکن جنگ تحمیلی عراق علیه ج.ا.ا. بدون اقدامات مرسوم دیپلماسی صورت گرفت. چراکه در میثاق جامعه ملل در مواردی، جنگ مشروع و قانونی شمرده شده است، این موارد عبارتند از: الف- جنگ مشروع یا عادلانه، که عبارتست از: جنگ در پایان یک مهلت سه ماهه پس از تصمیم داور یا قضایی و یا گزارش شورا. جنگ علیه کشوری که تصمیم داور یا شورا را نپذیرد و یا اجرا نکند. جنگ در حالتی که گزارش شورا به اتفاق آرا مورد تصویب قرار نگیرد. ب- دفع تجاوز یا دفاع مشروع. ج- حفظ صلح و امنیت. (نظام دفاعی اسلام؛ مصطفی آخوندی- سپاه- ۲۲- ۱۳۸۴) و این خود نشانه‌ای از دشمنی استکبار جهانی با اسلام انقلابی امام خمینی (ره) است. سران بعثی حاکم بر عراق با نتایج ارزیابی وضعیت اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و نظامی ج.ا.ا. تازه تاسیس و قیاس آن با وضعیت خود، موجبات حمله و تجاوز به خاک ایران اسلامی را در ۱۳۵۹/۶/۳۱ بوجود آوردند.

در طول تاریخ معاصر ایران، همواره در پی بروزهرجنگی شاهد جدایی بخش‌هایی از این سرزمین پهناور به دست بیگانگان بوده ایم. اسناد موجود گویای این نکته است که طی دو دهه سال گذشته نزدیک به یک میلیون کیلومتر مربع از خاک ایران جدا شده است. اما طی هشت سال جنگ تحمیلی به ایران با وجود پشتیبانی مستقیم شرق و غرب بخصوص قدرت‌های بزرگ از متجاوزانه تنها یک وجب از خاک ایران اسلامی در دست دشمن باقی نماند، بلکه با پذیرش مجدد قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر توسط عراق متجاوز، حقانیت ج.ا.ا. به اثبات رسید. و این نیست مگر بواسطه رهبری الهی، امام خمینی (ره) و مقاومت دلیرانه و اطاعت از ولی فقیه، امت اسلامی ایران و خون‌های پاک شهیدان عزیزمان. لذا این اثر کوچک را به شهدای بزرگ دفاع مقدس علی‌الخصوص شهدای استان مقاوم و شهید پرور ایلام و بخصوص به شهدای مهران تقدیم می‌نمایم.

واز کلیه کسانی که به هر طریق در نگارش این کتاب مساعدت و یاری نمودند، علی الخصوص از کمیته راویان خراسان، برادران احمد سعادت‌مند و عباس تیموری و از برادر احراری رئیس حفظ آثار خراسان تشکر و قدردانی می‌نمایم.

واز کلیه صاحب نظران و اهل قلم درخواست دارم تا با راهنمایی‌های خود در هر چه بهتر شدن این اثر، بنده را یاری نمایند.

قابل ذکر است که نگارنده خود جزئی کوچک از سیل خروشان رزمندگان دفاع مقدس بوده که توفیق شرکت در برخی عملیات‌های انجام شده در منطقه مهران را داشته است.

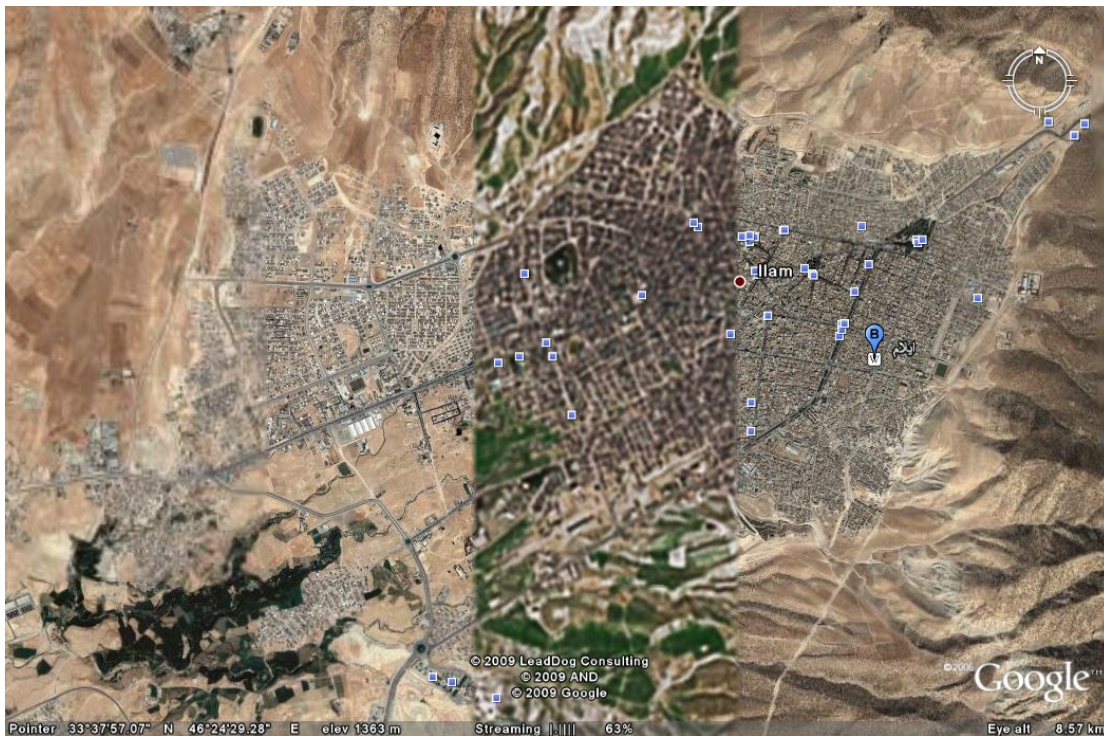
والسلام

بهار ۱۳۸۸

سید حسین حیدری

مقدمه :

استان ایلام با مرکزیت شهر ایلام، یکی از جنگ زده ترین مناطق ایران در طول جنگ نابرابرو تحمیلی ۸ ساله عراق بر علیه ایران بود. نقطه به نقطه این استان شهرها و حتی روستاهای آن شاهد وقایع تلخ و دفاع جانانه مردان و زنان از خاک عزیز مهین مان، ایران بوده. استان ایلام یکی از استان های باختری کشور ایران است که در ناحیه ای کوهستانی و نیمه گرم قرار گرفته است. مرکز این استان شهر ایلام است. استان ایلام از غرب با کشور عراق، از جنوب با استان خوزستان، از شرق با استان لرستان و از شمال با استان کرمانشاه همسایه است.



این استان از استان های جنگلی ایران است و به خاطر زیبایی طبیعتش از آن با نام عروس زاگرس نیز یاد می شود. مردم استان ایلام بیشتر کرد و شیعه دوازده امامی هستند. پیش از دوره رضاخان به این ناحیه پشتکوه لرستان می گفتند. (سایت گردشگری)

پیشینه :

نام منطقه استان ایلام در زمان باستان، اریوجان بوده است. در مکان ایلام کنونی، در قدیم شهری به نام ردین بوده و بعدها یعنی در زمان فرمانروایی حاکمان محلی آن یعنی والیان، حسین آباد نام داشته که در سال ۱۳۱۴ خورشیدی در زمان رضاخان، ایلام نام گرفته است.

اولین حمله شیمیایی ثبت شده توسط سازمان ملل در جنگ ایران و عراق مربوط به تاریخ ۵۹/۱۰/۲۳ برابر با ۱۳ ژانویه ۱۹۸۱ می باشد که در منطقه ای بین هلاله و نی خزر واقع در ۵۰ کیلو متری غرب ایلام توسط عراق علیه نیروهای ایرانی انجام شد که به شهادت ده تن از این نیروها انجامید. (سایت ایثارایلام)

از جمله نکات بسیار مهم این استان مقاومت مردم غیور در مقابل دشمن بعثی بود بطوری که مردم در بیشتر مناطق نزدیک به جبهه ها زندگی می کردند و از آن جمله مردم شهر شهید پرور ایلام بوند که در داخل ویا حاشیه نزدیک شهرزندگانی خود را در آن دوران سپری می نمودند. (نویسنده)

تقسیمات کشوری :

استان ایلام دارای هفت شهرستان به این شرح است: آبدانان، ایلام، ایوان، دره شهر، دهلران، شیروان، چرداول و مهران.

بر اساس تقسیمات کشوری جمعیت آن ۵۴۵۷۸۷ نفر بوده است که از این میان ۲۷۸۵۶۶ نفر مرد و بقیه زن بوده اند. این استان ۱۱۱۵۵۹ خانوار دارد. جمعیت شهرنشین این استان ۳۳۱۲۳۱ نفر است.

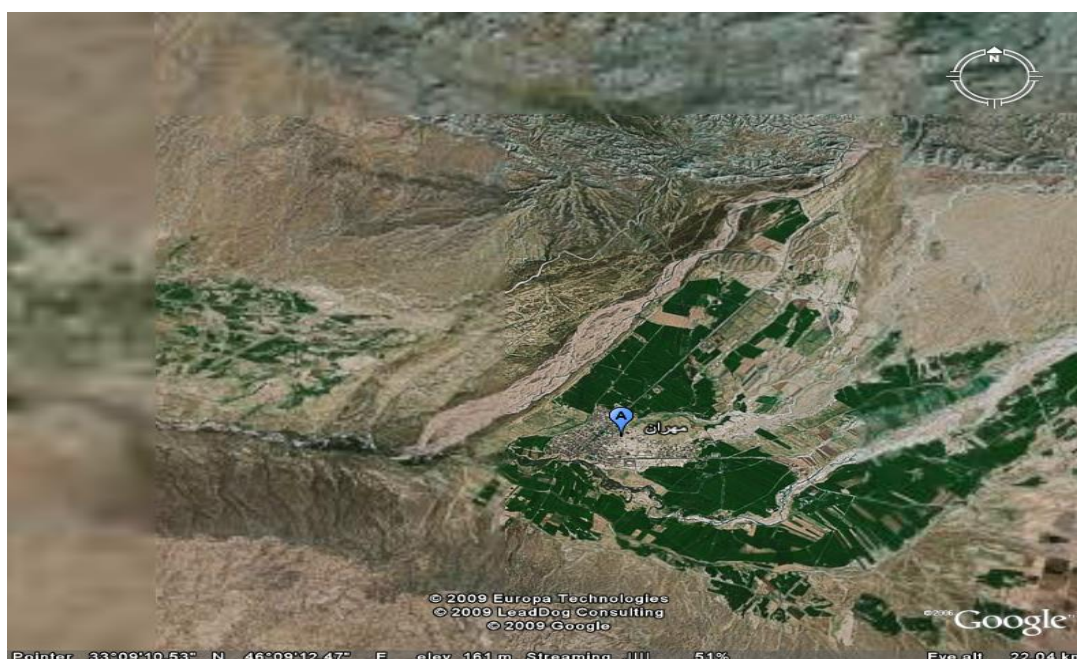
شهرستان مهران

موقعیت جغرافیای

شهرستان مهران از شهرستانهای استان ایلام در مرز ایران و عراق است. شهرستان مهران در طول جغرافیایی ۴۶ درجه و ۱۰ دقیقه و عرض جغرافیایی ۳۳ درجه و ۷ دقیقه و در بلندی ۱۵۵ متری از سطح دریا قرار دارد. مهران در کرانه رود کنجان چم قرار گرفته و با مرز عراق بیش تر از چند صد متر فاصله ندارد. مهران از شمال به ایلام، از خاور به دهلران، و از باختر و جنوب به عراق محدود است. شهرستان مهران با مساحتی حدود ۴۱۴۶ کیلومتر مربع با حدود ۲۳۰ کیلومتر مرز مشترک با کشور عراق و با قومیت کرد، جگر گوشه زخم خورده استان ایلام و کشور عزیزمان ایران است. مرکز این شهرستان شهر مهران، با سه بخش و پنج دهستان است: بخش مرکزی: دهستان محسن‌آب- بخش ملکشاهی: دهستان چمزی، دهستان شوهان، دهستان گچی- بخش صالح‌آباد: دهستان هجداندشت. (سایت ایثارایلام)

شهر مهران

شهر مهران با مساحتی در حدود ۱۵ کیلومتر مربع در جنوب غرب ایلام در فاصله ۷۹۱ کیلومتری تهران در ساحل رودخانه کنجانچم واقع شده و آب وهوای بیابانی گرم و خشک دارد. دشت مهران از شرق به کوه های بلند کبیر کوه می رسد، از شمال به صالح آباد ، از غرب به نوار مرزی عراق و از جنوب به تپه های قلاویزان منتهی می شود. اقتصاد مهران بیش تر بر پایه کشاورزی است که کشاورزی هم اغلب به صورت



سنتی انجام می گردد. آب کشاورزی از رودخانه کنجان چم تامین می شود و فرآورده های آن را گندم، جو و خرما تشکیل می دهد. (سایت گردشگری)

جمعیت :

بنابر سرشماری مرکز آمار ایران، جمعیت شهرستان مهران در سال ۱۳۸۵ برابر با ۵۷۸۸۹ نفر بوده است.

تاریخچه مهران :

شهر مهران در زمینی بسیار حاصلخیز بنا شده، محل کنونی مهران، شهر مهران در گذشته "جوچفت" یعنی نهر کج نام داشت. غلام رضا خان والی، از طایفه قجر به نام پسرش ملک منصور، آن را "منصور آباد" نامید. که در سال ۱۳۱۴ ه.ش با تصویب هیات وزیران "مهران" نامیده شد. در زمان حکومت رضاخان با دستور یکجانشین کردن ایلات کوچ نشین و عشایر، مردم چهار ایل ملختاوی، سیفی، زروش شکر و زروش عبده در این زمینها سکنا گزیدند و از طرف حکومت نام مهران بر آن اطلاق گردید. دشت مهران از قدیم الایام شاهد جنگ های فراوانی بوده است، به طوری که سومریان بارها به این منطقه حمله کرده اند، اما هر بار پای کوه کبیر متوقف شده بودند. زندگی طایفه ای یا ایلیاتی در این شهرستان رایج است نژاد مردم مهران کرد فیلی و زبان آنها کردی است. و ایل ملکشاهی از ایلهای اصلی منطقه است. شغل غالب مردم آن کشاورزی است و محصول کشت اکثریت کشاورزان گندم می باشد. اغلب مردم مهران دارای بستگان زیادی در شهر بصره عراق هستند که با آغاز جنگ هشت ساله از دیدن هم محروم شدند و تا اشغال عراق توسط نیروهای متحد به رهبری آمریکا و سقوط صدام ادامه داشت. از قدیم، شیعیانی که در خاک ایران زندگی می کردند، سه راه عمده را برای زیارت امام حسین (ع) و رفتن به سمت کربلا بر می گزیدند. یکی از این راه ها که نزدیک تراز باقی به مرز ایران بوده از شهر مهران می گذشته است. این جاده خاکی که از سابقه تاریخی قابل توجهی برخوردار است به "راه کربلا" معروف بود. از این رو، در زمان جنگ

تحمیلی ، رزمندگان اهتمامی خاص به این منطقه داشتند. در دهه‌های اخیر، شهر مهران به علت موقعیت مرزی موردتوجه قرار گرفت و توسعه یافت. این شهر، مانند دیگر شهرهای مرزی در ابتدای جنگ تحمیلی به دست‌متجاوزین عراقی افتاد و به کلی منهدم و ویران شد و پس از چند بار دست به دست شدن، آخرین بار در سال ۱۳۶۵ به آغوش میهن بازگشت و پس از پایان جنگ تحمیلی نوسازی شد. (سایت گردشگری)

مهران در جنگ

اهمیت نظامی

در منطقه دشت مهران، دو رشته ارتفاعات وجود دارد: در شمال، ارتفاعات زالوآب و کانی سخت و نمه کلان بو واقع است که قسمت عمده آن در خاک ایران قرار دارد. که دید و تیر آن به قسمت های جنوبی و شرقی عالی است. در جنوب نیز ارتفاعات قلاویزان واقع است که مرز ایران و عراق را مشخص می سازد. و دارای دید و تیر بسیار عالی به اطراف خود دارد. بین دو ارتفاع یاد شده، دشت مهران و دشتهای ورمهراز و زرباطیه عراق قرار گرفته است. که دید و تیر در آن خوب می باشد. قسمتی از ارتفاعات زالوآب و کانی سخت، مرز مشترک ایران و عراق است، که در سمت غربی آن، ارتفاعات نمه کلان بو با قللی بیش از ۲۰۰ متر و کمتر از ۴۰۰ متر ارتفاع واقع است. هم چنین، ارتفاعات زالوآب، که دارای تپه هایی به ارتفاع ۳۴۰، ۳۲۵، ۳۴۳ و ۳۱۰ می باشد، در سمت شرق نمه کلان بو قرار دارد و مهم ترین قله آن معروف به کله قندی دارای ۳۶۳ متر ارتفاع است.

تنگه کنجانچم در امتداد جاده مهران - ایلام و در شمال شرقی مهران واقع است که به منزله گلوگاه ورود به دشت مهران - از طرف ایلام - محسوب می شود و ارتفاعات کله قندی بر این تنگه تسلط کامل دارد. رودخانه کنجانچم از شمال به طرف جنوب شهر مهران امتداد دارد و از جنوب غربی به طرف جنوب مهران نیز نهرگای قرار گرفته است. و در انتها به رودخانه دجله می ریزند.



منطقه مهران دارای اهمیت نظامی زیادی می باشد از جمله در صورت از دست دادن آن، بین جبهه جنوبی و میانی و شمالی فاصله بسیار زیادی ایجاد می گردد. بطوری که از منطقه صالح آباد تا نزدیکی شهر موسیان هیچ مسیر و محل مناسبی جهت تردد و پدافند نمی توان یافت. لذا سرزمین وسیعی در دست دشمن قرار خواهد گرفت. و کار پشتیبانی از یگان های جبهه های میانی و شمالی را با مشکلات جدی مواجه خواهد نمود. (کتاب مهران، گروه نویسندگان، ۱-۱۳۸۵)

همچنین اگر این منطقه و ارتفاعات آن در دست خودی باشد ، دید و تیربسیار خوبی تا عقبه شهر بدره مرکز استان واسط عراق و دشت های اطراف آن ، وجود خواهد داشت.(نویسنده)

اشغال مهران (مهران ، شهر حماسه و خون)

قبل از هجوم سراسری ارتش عراق به سرزمین ایران اسلامی از فروردین ۱۳۵۹ به طور متناسب شهر مهران و حومه آن با خمپاره و توپخانه هدف حمله قرار می گرفت. در آن هنگام شهر مهران و ۱۵ روستای اطراف آن حدود ۱۷۶ هزار نفر جمعیت داشت. اما پس از مداومت و شدت نسبی حملات دشمن، از اردیبهشت ۱۳۵۹ تخلیه شهر به تدریج شروع شد. به مرور زمان به دلیل خالی شدن شهر از سکنه و تحرکات نیروهای دشمن در نقاط مختلف مرز، واحدهایی از تیپ اسلام آباد (ارتش) برای حفظ و تامین منطقه اعزام شدند.

پس از استقرار نیروهای تیپ اسلام آباد در خط مرزی این منطقه و اجرای آتش متقابل (هر چند ضعیف) علیه دشمن، آتش عراق قطع شد و مردم به شهر بازگشتند. بعد از مدتی تیپ ۸۴ خرم آباد جایگزین یگان قبلی در منطقه گردید. مدتی از استقرار یگان نگذشته بود که آتش دشمن مجدداً آغاز گشت و به تدریج به آتش دوطرفه مبدل شد. در تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۰ ارتش عراق میمک را اشغال کرد و همزمان شهر مهران را زیر آتش توپخانه قرار داد و به تدریج آتش خود را تشدید کرد. هفت روز بعد دشمن یک درگیری در پاسگاه های زالو آب و رضاآباد ایجاد کرد و نهایتاً عقب رفت اما مجدداً در

۱۳۵۹/۶/۲۹ یک ستون نظامی از نیروهای دشمن که از طرف شهر زرباطیه به طرف پاسگاه دراجی و ارتفاعات ۳۰۳ حرکت کرده بودند، در این منطقه مستقر شدند. همزمان با هجوم سراسری در ۳۱ شهریور ۵۹ نیروهای عراق از چند محور به خاک جمهوری اسلامی حمله نمودند ، لشکر دوم پیاده کوهستانی سپاه دوم عراق از چهار محور به مهران حمله کرد و ضمن درگیری و تصرف پاسگاه های بهرام آباد و فرخ آباد به طرف شهر حرکت کردند..

و پس از کسب موفقیت در محور شمالی، در روز دوم مهرماه ، پس از بمباران هوایی شهر مهران، دشمن در ساعت ۱۰/۳۰ پیشروی کرد. مهران از زمین و هوا مورد هجوم واقع شد. تانک های عراقی به شهر نزدیک شدند و از قسمت غربی وارد مهران شد و در جنگی تن به تن، شهر را به تصرف درآورد. و در عمق ۲۰ کیلومتری خاک ایران روی ارتفاعات (زیل ، کولک و کوهگچ)، جنوبی (قلاویزان و حمیرین) و شرقی (چکه موسی و چکه قمر) مواضع پدافندی برگزید. نیروهای نظامی خودی نیز با به جای گذاشتن تجهیزات خود عقب نشینی کردند. هنوز از سرنوشت برادران پاسدار اطلاعی در دست نیست.(طبق اعلام سپاه غرب کشور) ارتش عراق اعلام کرد: پس از کوشش های بی نتیجه دشمن برای دفاع از شهر مهران نیروهای ما این شهر را تصرف کردند و به نیروهای دشمن خسارات مادی و انسانی وارد شد. ما نیروهای باقی مانده و محاصره شده دشمن را به تسلیم دعوت می کنیم تا جان خود را حفظ کنند. در محور مهران، ارتش ۴۰ کیلومتر به طرف دهلران عقب نشسته است. مردم ایلام بسیج شده اند و در کوه های اطراف مشغول سنگربندی هستند. سد کنجان چم پس از یک نبرد ۵ ساعته ظهر این روز ۱۳۵۹/۷/۴ به

دست عراقی ها می افتد.

و مهران پس از اشغال تا خرداد ماه ۱۳۶۱، به عنوان عقبه لجستیکی و تدارکاتی دشمن قلمداد کی شد. منطقه مهران از مناطق نسبتاً آرام بود و دشمن با تسلط کامل بر روی ارتفاعات مهم منطقه، تا کیلومترها تحرکات نیروهای خودی را زیر نظر داشت. (سایت ایثارایلام)

این منطقه از آن زمان در اشغال بود تا این که بعد از عقب‌نشینی ارتش عراق پس از فتح خرمشهر، نیروهای عراقی در سرتاسر نوار مرزی دست به یک عقب‌نشینی تاکتیکی زدند، به دنبال این تصمیم شهر مهران نیز تخلیه شد. اما ارتفاعات مرزی و شهر مهران تحت تسلط دشمن باقی ماند و مدتی بعد با اجرای عملیات والفجر ۳ در سال ۶۲ شهر مهران و ارتفاعات شمالی آن آزاد شد. اشغال دوم مهران در سال ۶۴، و اشغال سوم و چهارم این شهر هر دو در سال ۶۷ صورت گرفت که در مرتبه سوم این کار توسط منافقین کوردل انجام گرفت، که در مدت کوتاهی توسط رزمندگان اسلام آزاد گردید.

شهر مهران بطور کل، در زمان جنگ تحمیلی چهار بار متوالی به اشغال عراق درآمد و هر با توسط رزمندگان اسلام و عشایر غیور منطقه آزاد شد. (سایت بنیاد دلاوران ایران زمین)

عملیاتهای عمده در این شهر شامل: والفجر ۳ و کربلای ۱ است که به ترتیب، در تاریخ ۶۲/۵/۲۰ و ۶۴/۴/۱۹ با هدف باز پس‌گیری منطقه عمومی مهران و تامین جاده

ایلام - دهلران و با شکستن جو تبلیغاتی ایجاد شده در پی عملیات عراق موسوم به دفاع متحرک برای باز پس گیری مهران در اشغال صورت گرفت.(نویسنده)

آزادسازی مهران

والفجر ۳ و خروج مهران از تیررس دشمن

عملیات والفجر ۳ از جمله عملیات هایی است که در قالب عملیات های محدود و به منظور جلوگیری از ایجاد رکود جنگ و در ادامه عملیات های مسلم بن عقیل، محرم، والفجر مقدماتی و والفجر ۱ و ۲ طراحی و به اجرا درآمد. ویژگی عملیات های محدود این بود که توانست تا حدی دشمن را سرگرم نماید تا در سایه آن عملیات بزرگ رزمندگان اسلام در اسفند ماه سال ۱۳۶۲ به نام خیبر در هورالهویزه به اجرا درآید.

اهداف و طرح عملیات

هفتم مرداد سال ۶۲ با هدف اصلی آزادسازی شهر مهران از اشغال دشمن و خارج نمودن شهر از زیر دید و تیر دشمن انجام شد .

ارتش عراق پس از شکست در عملیات بیت المقدس و عقبنشینی سراسری خود، ارتفاعات مهم و سرکوب مرزی را در اختیار داشت و به این ترتیب چند شهر مرزی همچون مهران زیر دید و تیر دشمن بود.

ارتش عراق با استقرار نیروهای خودی روی ارتفاعات مرزی مهران، علاوه بر ایجاد تسلط بر این شهر، موفق شده بود با نیروی کمتری از منطقه بدره پدافند کند، حال آنکه

عقب راندن دشمن از روی ارتفاعات مرزی، پدافند در دشت را به او تحمیل می‌کرد و در نتیجه نیروی بیشتری زمین گیر می‌شد .

استعداد دشمن

- تیپ های ۵۰۶، ۴۱۷، ۴۲۰، ۵۰۲، ۴۲۴، ۱۸، ۳۸، ۴۸ و ۵۰۳ پیاده.

- تیپ های ۳۷ و ۷۰ زرهی.

- تیپ ۴ گارد مرزی.

- تیپ ۴ پیاده کوهستانی.

- گردان های کماندویی المثنی، مدلول، بلال و حدیبه.

- گردان ۹ مکانیزه تابع لشکر ۲ پیاده کوهستانی.

- گردان ۷ تانک تابع لشکر ۲ پیاده کوهستانی.

- گردان ۱ موشک ضد تانک.

- گردان های ۵۳، ۲۴۰ و ۶۳۹ توپخانه و آتشبار خمپاره ۱۲۰ .

شرح عملیات

با توجه به مختصات جغرافیایی منطقه و اهمیت استراتژیک آن، عملیات به ترتیب در ۳ محور شمالی، زالوآب و نمه کلان بو، محور میانی، دشت مهران، محور جنوبی، قلاویزان،

به منظور تامین اهداف از پیش تعیین شده، طراحی شد. در این عملیات نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی، با استعداد یک تیپ زرهی و یک گردان نیروی پیاده که در خط داشت، پدافند منطقه را قبل از حمله بر عهده داشت.

و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، به استعداد ۱ لشکر ۲ تیپ، شامل لشکر ۵ نصر به فرماندهی برادر مرتضی قربانی و تیپ ۲۱ امام رضا (ع) و تیپ امیرالمومنین ایلام به فرماندهی شهید اکبر دانش یار وارد عمل شدند .

این عملیات در ساعت ۲۳ با رمز یا فاطمه الزهرا (س) آغاز شد. با شروع عملیات در محور شمالی، شب اول ارتفاعات نمه کلان بو، تصرف شد. البته قبلا جاده ۴۹۰ با استفاده از غافلگیری دشمن تا پشت نمه کلان بو کشیده شده بود و تعدادی قاطر(با نام گردان ویژه به فرماندهی آصف مجیدی) جهت ترابری امکانات، تا تکمیل جاده منظور شده بود. برای شب دوم، جاده ۴۹۰ که در رابطه با عقبه نیروهای خودی نقشی تعیین کننده و سرنوشت ساز داشت با ماشین آلات مهندسی، کامل شد و مورد بهره برداری قرار گرفت.

در محور میانی (دشت مهران) از پاسگاه دوراجی تا فرخ آباد، با پشت سر گذاردن جاده مهران - ایلام، هدفها تامین شد و سپس جهت پدافند خاکریز احداث شد، ۶۰ تن از نیروهای عراقی نیز به اسارت درآمدند. اما در محور جنوبی از آنجا که فرصت لازم برای احداث خاکریز از یال قلاویزان به سمت فیروزآباد و از آنجا به فرخ آباد، به دست نیامد، لذا اهداف این محور به طور کامل تامین نشد .

در محور شمالی، با توجه به اهمیت ارتفاعات زالوآب و کله‌قندی، به‌رغم اینکه کله‌قندی در محاصره نیروهای خودی قرار داشت، دشمن تلاش فراوان می‌کرد که به هر نحو که ممکن است کله‌قندی را از محاصره خارج کرده و روی آن استقرار یابد. بدین‌منظور دشمن نزدیک یک هفته به وسیله هلی‌کوپتر به نیروهای تحت محاصره خود از طریق هوا آذوقه و کمک می‌رساند. و از طریق اجرای پاتک‌های شدید قصد ایجاد رخنه در مقابل پاسگاه دوراجیه را داشته تا از این طریق بتواند به محاصره کله‌قندی خاتمه دهد. در همین راستا، از سوی دیگر، دشمن یک گردان از نیروهای پیاده خود را به یکی از شیارهای پشت ارتفاعات منتقل کرده بود تا شب را در آنجا استراحت کنند و صبح با آغاز روشنایی هوا پاتک خود را با رعایت غافلگیری انجام دهند.

در این میان، نیروهای شناسایی به‌طور غیرمنتظره با حضور نیروهای عراقی در داخل شیار مواجه می‌شوند که بلافاصله موضوع به اطلاع برادر مرتضی قربانی، فرماندهی لشکر ۵ نصر می‌رسد و شیارها زیر آتش شدید خمپاره قرار می‌گیرد که در نتیجه، از نیروهای دشمن جز تعدادی انگشت‌شمار، جان سالم به در نبرده، تماماً در داخل شیار به هلاکت می‌رسند. (سایت بنیاد دلاوران ایران زمین)

دشمن در ارتفاعات زالوآب و کله‌قندی، ضمن تحمل ۱۱ روز محاصره مقاومت سختی نمود، بدان امید که با تقویت نیروهایش در سایر محورها بتواند تک نیروهای خودی را متوقف سازد، اما در سحرگاه ۱۸ مرداد پس از تحمل نزدیک به دو هفته فشار محاصره نیروهای عراقی مستقر در ارتفاع کله‌قندی، بر اثر فشار زیاد به قصد شکستن حلقه

محاصره از کله قندی پائین آمده تا با درگیری و شکستن خط محاصره خود را به سایر نیروهای عراقی در مقابل پاسگاه دوراجی برسانند، که با دیدن تانکر آب در مسیر، نظم خود را از دست داده و در حالی که برای تصاحب آب با یکدیگر در ستیز بودند به دام نیروهای خراسانی افتاده و پس از درگیری مختصر خود را تسلیم نمودند، در این میان سرهنگ جاسم از فرمانده هان زبده عراقی نیز حضور داشت که بر اثر درگیری با نیروهای خودی از ناحیه صورت مجروح و در اورژانس از بین می رود. و بدین ترتیب این ارتفاعات نیز از حضور دشمن کاملاً پاکسازی شد، و منطقه کاملاً آزاد می گردد. (مصاحبه با افراد حاضر در عملیات)

نتایج عملیات

آزادسازی دو جاده ایلام - مهران - دهلران.

آزادسازی ارتفاعات زالوآب و نمه کلان بو.

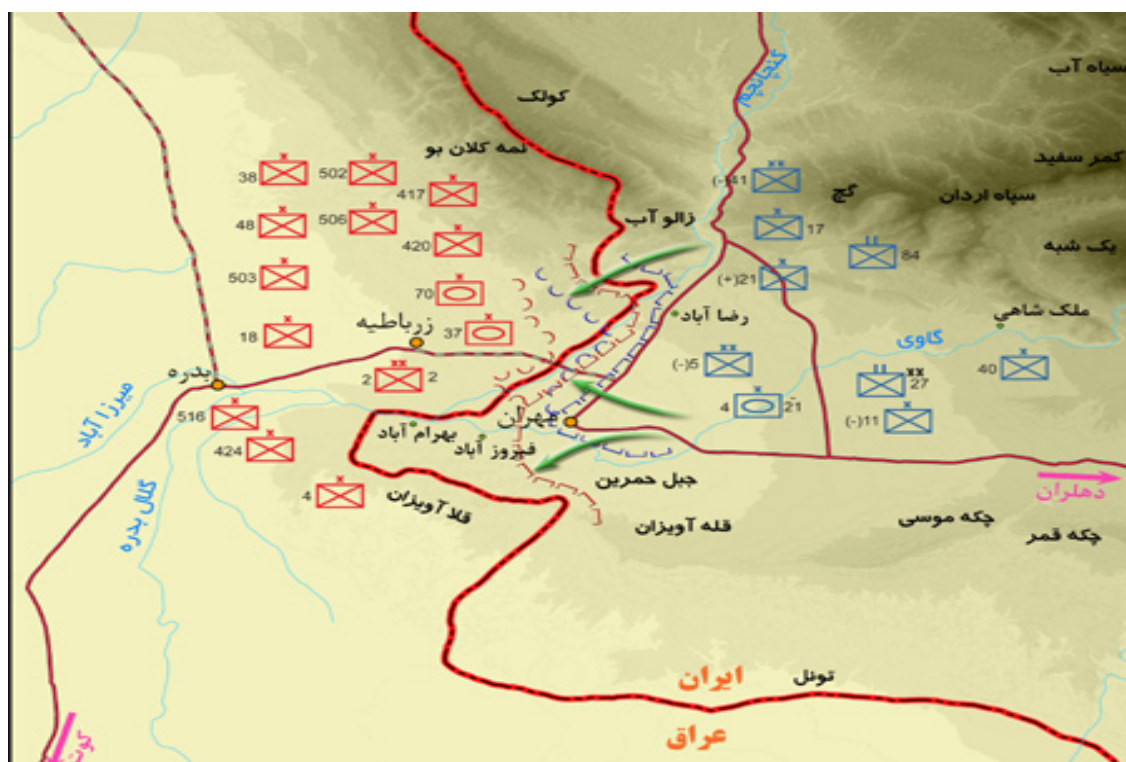
آزادسازی دشت مهران.

برقراری ارتباط جبهه های میانی و جنوبی از طریق دو جاده فوق الذکر.

همچنین در این عملیات، یک فروند هواپیما، ۳ فروند هلی کوپتر، ۱۰ انبار مهمات ۳ دستگاه لودر و بلدوزر، ۱۶ قبضه خمپاره انداز، ۶۰ قبضه تیربار، ۳۳ دستگاه خودرو، همچنین بیش از ۷۰ دستگاه تانک و نفربر از دشمن منهدم شد. در میان غنائم، ۱۵ دستگاه خودرو ۵ دستگاه لودر و بلدوزر، ۱۶ قبضه خمپاره انداز، ۳ دستگاه تانک، بیش از

۱۸۰۰ قبضه تیربار، بیش از ۵۱ قبضه خمپاره ۸۰ و ۱۲۰ و مقادیر قابل توجهی سلاح و تجهیزات انفرادی به چشم می‌خورد. همچنین ۵ هزار نفر از نیروهای دشمن کشته و زخمی شده و ۵۰۹ نفر به اسارت درآمدند. (سایت بنیاد دلاوران ایران زمین)

نقشه عملیاتی والفجر ۳



ارزیابی عملیات والفجر ۳

- دیدگاه فرمانده سپاه (محسن رضایی)
- ۱ - عملیات والفجر با انگیزه دمیدن طلوع آفتاب اسلام در عراق و جهان اسلام آغاز شده است. «روزنامه اطلاعات» ۱۹/۵/۶۲ صفحه ۲»
- ۲ - این عملیات نیز برای آزادسازی کامل مهران و خارج کردن جاده‌های مهران - ایلام

در محور اردبیل به پیرانشهر و مهران - دهلران از دید و تیررس مستقیم مزدوران عراقی و پاکسازی ارتفاعات شمال شهر مهران از لوٹ وجود صدامیان انجام گرفت. «روزنامه اطلاعات ۶۲/۵/۱۹» صفحه ۲»

۳ - در عملیات والفجر ۳ دشمن بیش از ده گردان توپخانه با بیش از ۱۵۰ قبضه توپ و ۱۳ تیپ زرهی ، مکانیزه و پیاده داشت و رزمندگان ما با نیروی کم آنچنان جنگیدند و دشمن را شکست دادند که دشمن مجبور شد به شکست خودش اعتراف کند. «روزنامه اطلاعات ۶۲/۵/۲۴» صفحه ۱۵» (سایت بنیاد دلاوران ایران زمین)

عملیات کربلای یک

پس از عملیات والفجر ۸ ، و بر هم خوردن توازن سیاسی و نظامی به نفع ج.ا.ا رژیم عراق شیوه ای جدید برای ادامه جنگ برگزید که در آن ارتش عراق در جبهه های زمینی مواضع پدافندی را تبدیل به حالت تهاجمی نمود که در واقع این تحرکات، عکس العمل دشمن برای برقراری مجدد موازنه قوا بود. در جریان اجرای استراتژی دفاع متحرک که از ۱۳۶۵ /۱۲/۱۶ در منطقه چوارته آغاز شد، بار دیگر در ۱۳۶۵/۲/۲۷ شهر مهران را اشغال کرد. این اقدام عراق بیشتر با اهداف ذیل انجام شد:

۱- بازسازی روحیه شکست خورده ارتش عراق

۲- جلوگیری از اجرای عملیات های بعدی جمهوری اسلامی .

۳- علاوه بر این، تبلیغات سیاسی برای پیروزی در مهران از نظر تحت الشعاع قرار دادن عملیات فاو در محیط خارجی نیز مورد توجه تصمیم گیرندگان حکومت عراق بود.

۴- کسب زمان، برای بازسازی و بالا بردن توان رزمی .

۵- به دست گرفتن ابتکار عمل در جنگ و تعیین نقطه و نوع نبرد.

۶- ممانعت حامیان حزب بعث از مایوس شدن در مورد توانایی ارتش بعث.

۷- تسلط بر نقاط حساس جهت ترمیم خطوط پدافندی و کاستن از اضطراب های خود و صرفه جویی در نیرو و امکانات.

۸- گرفتن اسیر، به منظور تبلیغات و کسب اطلاعات.

عوامل موفقیت اولیه دشمن در حرکت جدید

ضعف خطوط پدافندی خودی.

عدم آمادگی نیروهای ارتش و کمبود توان سپاه.

سازماندهی و توانایی دشمن.

توان اطلاعاتی دشمن.

عامل اعتقاد.(یکی از دو عامل زور یا اعتقاد برای پدافند لازم است.)

اشغال دوم مهران

شهر مهران در ساعت یک بامداد مورخه ۲۷ اردیبهشت ۱۳۶۵ برای بار دوم به دست ارتش عراق اشغال شد، دشمن هجوم خود را با اجرای آتش تهیه سنگین، از دو محور آغاز کرد. در محور اول، تیپ های ۴۱۷ پیاده و ۷۰ زرهی و تیپ ۴۴۳ پیاده در احتیاط از سمت ارتفاعات قلاویزان در شیار میگ سوخته (خط خودی) وارد عمل شد. که پس از تصرف تپه میگ سوخته تا تپه مهران، ادامه حرکت داده و سرانجام ملک شاهی و جاده آسفالت کمربندی مهران را تصرف نمود. در محور دوم، از منطقه نمه کلان بو و ارتفاعات ۲۷۰ به منظور تصرف مهران و ارتفاعات نمه کلان بو، کله قندی، تنگه کنجانچم و جاده آسفالت مهران به ایلام با تیپ های ۹۲ پیاده، ۶۰۶ پیاده و ۵۹ مختلط حمله را آغاز که پس از تصرف خط خودی از یک سو به سمت تنگه کنجانچم و از سوی دیگر به تپه های رضا آباد باغ کشاورزی و ارتفاعات ۳۱۰، ۳۰۷، ۳۳۰ ادامه مسیر داده و این مناطق را به تصرف خود درآورد. به دلیل عدم مقاومت نیروهای پدافندی خودی، دشمن توانست به سرعت پیشروی کند. هنگام حمله عراق، به شهر و حومه مهران، نیروهای زیادی در خطوط پدافندی منطقه مهران حضور نداشت و فقط ارتش با نیرویی به استعداد ۶ گردان پیاده و ۲ گردان زرهی مسئولیت خطوط پدافندی باقی مانده از زمان عملیات والفجر ۳ را بر عهده داشت.

در این درگیریها، از نیروی زمینی ارتش ۹ تن شهید، ۱۸۰ تن مجروح، ۹۸ تن مفقود شده و ۴۰ تن به اسارت دشمن درآمدند. علاوه بر این، بیشتر تجهیزات و سلاحهای

سنگین و نیمه سنگین یگانهای ارتش از جمله توپهای ۲۰۳ میلی متری و شمار زیادی تانک، نفربر و خودرو به غنیمت دشمن درآمد. اما به نظر می رسد پس از تک های عراق به محور دربندیخان (۱۵ فروردین ۱۳۶۵)، سومار (۲۲ فروردین ۱۳۶۵)، فکه (۱۰ اردیبهشت ۱۳۶۵) و حاج عمران (۲۴ اردیبهشت ۱۳۶۵) بایستی آمادگی نسبی برای مقابله با حمله عراق تدارک می شد، اما چنین نشد و عکس العمل قابل توجهی در رابطه با تقویت خطوط، از نظر مانع و نیرو به عمل نیامد و عراق توانست شهر را تصرف کند.

در پی آن سپاه که برای پاسخگویی احتمالی به حملات دشمن، یک گردان از نیروهای تیپ ۱۱۴ امیرالمؤمنین (ع) ایلام (فرمانده تیپ شهید آقا محمد کرمی بود) و یک گردان از تیپ مسلم ابن عقیل را به عنوان احتیاط نزدیک، در تنگه کنجان چم و عده ای از نیروهای لشکر ۵ نصر (سپاه پاسداران)، را در احتیاط دور در ایلام مستقر کرده بود، را بلافاصله، در ۲۸ اردیبهشت ۱۳۶۵ در منطقه نمه کلان بو با دشمن درگیر نمود و پس از چند روز نبرد، سپاه با وارد کردن، تیپ ۲۱ امام رضا (ع) به فرماندهی برادر اسماعیل قآنی و لشکر ۴۱ ثارالله (ع) به فرماندهی برادر قاسم سلیمانی به منطقه، موفق شد، در ۳۱ اردیبهشت ۱۳۶۵، ارتفاعات ۳۰۷، ۳۱۰، ۳۴۵، ۳۳۰ از مجموعه ارتفاعات نمه کلان بو و تپه رضا آباد را آزاد کند، حمله یگانهای سپاه در این محور با این هدف انجام گرفت که از استقرار عراق بر روی ارتفاعات حساس منطقه و تسلط بر تنگه کنجان چم جلوگیری کنند. (سایت دانشگاه علوم پزشکی مشهد)

ضرورت

آزادسازی

مهران

پس از اشغال مهران، ارتش عراق خود را برای تک در مناطق دیگری آماده کرد و احتمال داده می شد سومار و قصر شیرین نیز به دست دشمن سقوط کند که چنین رویدادی قابل پذیرش نبود و ضرورت داشت این تلاش دشمن به گونه ای مقتضی خنثی شود. افزون بر این، حضرت امام نیز به طور مکرر مسأله شهر مهران را پیگیری می کردند، به طوری که در دو نوبت به مسئولین جنگ فرمودند: پس مهران چه شد؟

دشمن نیز در تبلیغات خود تلاش می کرد تا این پیروزی را همسان پیروزی فاو قلمداد کند، از این رو، اعلام کرد تنها در مقابل عقب نشینی ایران از فاو مهران را باز پس خواهد داد. و از اینجا بود که استراتژی جدید خود (دفاع متحرک) را رسماً اعلام نمود. لذا طرح ریزی عملیات آزادسازی مهران به سرعت آغاز شد.

اقدامات عملی جهت اجرای عملیات :

تشکیل خط پدافندی

پس از متوقف کردن پیشروی دشمن نیروهای خودی در مقابل جاده آسفالته کمربندی مهران با تشکیل خط مشغول پدافند شدند. سپس برای ایجاد آمادگی لازم مقرر گردید تا خط خودی به دشمن نزدیک شود، لذا از ۱۳۶۵/۳/۱۵ اولین اقدام موثر در جهت احداث

خاکریز در نزدیکی دشمن آغاز گردید و تا شب های قبل از عملیات به طول انجامید. که این عمل، موجب فریب دشمن نیز شد.

انجام شناسایی

پس از ابلاغ عملیات، عناصر اطلاعاتی کار شناسایی را در سر تا سر خطوط دشمن آغاز کردند. اطلاعات به دست آمده نشان می داد که دشمن در مجموع از سه نوع مختلف استحکامات و موانع برخوردار است.

بعلاوه سنگرهای کمین، بخصوص در محور وسط که در داخل زمین ایجاد شده بود، و به وسیله کانال به یکدیگر و از آنجا به خط مقدم مرتبط بودند.

مانور

طرح

پس از ساعتها بحث و گفت و گو درباره طرح مانور و راهکارهای حمله به مواضع دشمن، سرانجام دو محور برای عملیات در نظر گرفته شد:

۱- جاده ایلام - مهران و باغ کشاورزی

۲- جاده دهلران - مهران و ارتفاعات قلعه آویزان به طرف شهر و غرب قلعه آویزان.

اجرای این طرح عملیاتی بیش از ۳۰ گردان نیرو نیاز داشت، اما چنین توانی آماده نبود. از سوی دیگر، تأخیر در اجرای عملیات، ضایعاتی در پی داشت، لذا طرح مانور بر اساس ۳۰ گردان مورد توجه فرماندهان سپاه قرار گرفت. مدتی بعد در سمینار فرماندهان نظامی

سپاه در باختران، طرح مانور عملیات بار دیگر بررسی شد و فرمانده سپاه درباره ضرورت سرعت در اجرای عملیات گفت: امام تأکید دارند قضیه مهران به سرعت حل شود . در نهایت مقرر شد به دلیل کمبود نیرو و وجود استحکامات دشمن، محور باغ کشاورزی حذف و از محور قلاویزان و یالهای آن تا نهر گاوی تلاش قوی تری انجام شود. سه مرحله برای تحقق اهداف عملیات در نظر گرفته شد: مرحله اول تأمین ارتفاعات قلعه آویزان تا روستای امامزاده سید حسن که مهم ترین محور حمله محسوب می شد و تأکید فرماندهی کل سپاه بود. مرحله دوم تأمین انتهای ارتفاعات حمیرین تا شیار میگ سوخته و در امتداد آن و تأمین روستاهای بهین بهروزان و هرمزآباد. مرحله سوم، تصرف خاکریز والفجر ۳ که از روستای فرخ آباد تا زیر ارتفاعات ۲۲۳ قلاویزان امتداد داشت. کتاب جنگ در سال ۶۵: ۹۲ - ۱۳۶۶)

سازمان

رزم

نیروی زمینی سپاه پاسداران فرماندهی عملیات را به عهده داشت و قرارگاه نجف نیز با شش لشکر، سه تیپ و یک گردان مستقل زرهی مأمور آزادسازی شهر مهران بود. در مجموع سپاه با ۳۴ گردان پیاده، ۹ گردان ادوات و تیپ زرهی ۳۸ ذوالفقار و یک گردان زرهی، عملیات کربلای یک را آغاز کرد.

وضعیت

دشمن

عراق پس از تصرف مهران، یگانهای بیشتری را در منطقه مستقر کرد. شهر مهران و اطراف آن تحت مسؤلیت لشکر ۱۷ زرهی از سپاه دوم عراق بود، مقر اصلی آن در شهر بدره مرکز استان نisan عراق بود و قرارگاه تاکتیکی آن روی ارتفاع ۲۱۵ قلاویزان بود،

که با تیپهای ۴۴۳ ، ۷۰۵ و ۴۲۵ پیاده از آن دفاع می کرد. علاوه بر این، تیپهای ۷۰ زرهی، ۵۹ مختلط و ۵۰۱ پیاده در احتیاط نزدیک و تیپ یک کماندویی کمی عقب تر در شهر بدره احتیاط قرار داشتند. در مجموع دشمن در این منطقه دارای ۴۲ گردان پیاده و ۶ گردان زرهی بود. که ۲۰ گردان آن دگیر و الباقی ، در احتیاط بودند. (کتاب جنگ در سال ۶۵ : ۱۱۵ -۱۳۶۶)

شرح عملیات

از غروب دوشنبه ۹ تیر ۱۳۶۵ که رزمندگان به سوی دشمن حرکت کردند، تیربارهای دشمن در میان ناباوری بشدت کار می کردند و منورها نیز آسمان منطقه را روشن کرده بود، اما ساعتی بعد مشخص شد این اقدام دشمن نه از روی هوشیاری و آگاهی از عملیات، بلکه تنها به دلیل یک حساسیت کاذب بوده است. پس از آن، عملیات در ساعت ۲۲/۳۰ با رمز یا ابوالفضل العباس ادرکنی، در حین غافلگیری دشمن آغاز شد. به طوری که لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)، ۲۴ ساعت قبل از عملیات با دو گردان از طریق دور زدن قلاویزان به پشت دشمن رفته و آماده حمله شده بود. از امدادهای غیبی این عملیات ، طوفان نسبتا شدیدی همراه با گرد و غبار سطح منطقه عملیات و عقبه های خودی را پوشاند و این وضعیت دقیقا در زمانی بود که یگان های خودی مشغول انتقال نیرو و امکانات بودند. در این حمله، خط دشمن در اکثر محورها بدون مشکل خاصی، شکسته شد. تنها در محور لشکر ۲۵ کربلا واقع در ارتفاعات قلعه آویزان که استحکامات دشمن زیاد بود، حرکت نیروها کند شد، با این حال یک ساعت بعد در این محور نیز خط شکسته شد.

همزمان با شروع عملیات، نیروهایی از تیپ امیرالمؤمنین (ع) ایلام به همراه بخشی از تیپ ۴ لشگر ۲۱ حمزه نیروی زمینی ارتش در محور باغ کشاورزی تظاهر به تک نموده و با اجرای آتش توپخانه و تیر مستقیم، دشمن را به خود مشغول کردند. حمله موفق یگانها و پیشروی آنها موجب شد صبح عملیات علاوه بر هدفهای مرحله اول حدود یک سوم از منطقه مرحله دوم نیز تصرف شود.

صبح عملیات، تحرک حساب شده و مهمی از دشمن مشاهده نشد. مسأله ای که برای فرماندهان عملیاتی غیر منتظره و مشکوک به نظر می رسید، البته از سوی دیگر بنظر می رسید با هجوم نیروهای خودی به پشت دشمن، از جمله تصرف دو مقر تیپ های ۴۴۳ و ۷۰۵، که از اهمیت زیادی برخوردار بود، و نیز از مجموع ۱۰ گردان او که در منطقه مرحله اول عملیات قرار داشت ۸۰ درصد آنها کاملاً منهدم گردیده بود. لذا، سازمان اولیه خود را از دست داده است و به همین دلیل به حالت گیجی عمل می نماید. این بود که تنها تیپ ۱ کماندویی سپاه چهارم که از بدره در ساعت ۵ صبح وارد منطقه نبرد شده بود در ساعت ۶ صبح با نیروها خودی درگیر شد، که آن هم بطور کامل منهدم گردید، همچنین نیروهای احتیاط عراقی در محور امامزاده سید حسن پاتک کردند که نیروهای لشگر ۲۷ محمد رسول الله (ص) آن را دفع کردند.

با روشن شدن هوا، عملیات با سرعت بسیاری ادامه یافت، زیرا فرماندهان یگانها با مشاهده وضعیت دشمن درصدد برآمدند پیش از آنکه دشمن خود را بازیابد، کار را یکسره کنند. این تدبیر و اقدام بموقع موجب شد تا پایان روز اول، بسیاری از هدفهای مرحله دوم تصرف شود.

در شب دوم عملیات، باقیمانده هدفهای مرحله دوم تصرف شد و قبل از پایان یافتن شب، نیروهای لشکر ۲۱ امام رضا(ع) با پاکسازی هرمزآباد تا ۵۰۰ متری شهر مهران پیشروی کردند، و نهایت کلیه یگان های عمل کننده توانستند خط سراسری از هرمز آباد تا شیار میگ سوخته را کاملا تامین کنند. و بر قسمتی از زمین مرحله سوم نیز مسلط شوند. در جریان عملیات شب دوم، خبرهای مختلفی از عقب نشینی دشمن در محور باغ کشاورزی، تپه های غلامی و پاسگاه دوراجیه می رسید که فرماندهان را شگفت زده کرده بود. صبح روز دوم مشاهده شد که بیشتر نیروهای دشمن در این محورها عقب نشینی کرده اند.

از سحر روز دوم عملیات در تمام محورها ادامه یافت و رزمندگان با روحیه ای مضاعف به پیشروی ادامه دادند. از محور باغ کشاورزی خبر رسید دشمن با سازمانی از هم گسیخته در حال عقب نشینی است. لذا رزمندگان اطلاعاتی قرارگاه نجف با سرعت معبری از میان میدان مین باز کرده به کمک تعدادی از نیروهای ارتش، سوار بر نفربر و بدون درگیری قابل توجه، وارد باغ کشاورزی شدند و حدود صد تن از نیروهای پراکنده دشمن را به اسارت درآوردند. لشکر ۱۰ سیدالشهدا(ع) نیز با حضور در پشت باغ کشاورزی تعداد دیگری از نیروهای دشمن را اسیر کرد. افزون بر این، رزمندگان لشکر ۲۱ امام رضا(ع) که در شب گذشته تا پشت دیوارهای شهر پیش رفته بودند، از دو محور شهر را دور زده و به سوی روستای فرخ آباد و روستای رستم آباد پیشروی کرده و با پاکسازی و تصرف آنها، در غرب مهران ضمن الحاق، به احداث خاکریز پرداختند. این اقدام موجب شد بدون درگیری، شهر مهران محاصره شود.

پس از آن رزمندگان لشکر ۲۱ امام رضا(ع) حوالی ظهر، از چند محور وارد شهر شدند، درحالی که دشمن قبل از آن شهر را تقریباً خالی کرده بود، ضمن نبردی مختصر، سرانجام تا غروب آفتاب، شهر به طور کامل پاکسازی شد. در سایر محورها نیز پیشروی سایر یگان ها با سرعت صورت می گرفت و تلفات زیادی بر دشمن تحمیل کرده بودند. دشمن در این روز همچنان دچار وضعیتی نابسامان بود، با وجود ورود تیپ ۶۶ نیروی مخصوص به منطقه ، هنوز نتوانسته بود پاتکی موثر بر علیه نیروهای خودی انجام دهد. عملیات در شب سوم، مطابق طرحی که آماده شده بود، بنا شد تا از روستای فیروز آباد و ارتفاعات قلاویزان عراق و ارتفاع ۲۲۳ آن به صورت یک خط ممتد تامین شود؛ لذا لشکرهای ۲۵ کربلا و ۵ نصر بسمت ارتفاعات ۲۲۳ پیشروی کردند و لشکر ۴۱ ثارالله نیز در یال های آن به پیشروی پرداخت و تا صبح کلیه اهداف را تامین نمودند. صبح روز سوم تیپ های ۵۴ و ۴ گارد ریاست جمهوری در ساعت ۶ صبح به ارتفاع ۲۱۰ پاتک کرده و پس از درگیری شدید توانست آن را تصرف نماید. و در پایان این روز از عملیات درگیری در حوالی ارتفاع ۲۲۳ بود.

شب چهارم، نیروهای خودی با تصرف مواضع دشمن در فیروزآباد موفق شدند خط خودی را از شمال منطقه تا یال های قلاویزان متصل کنند. اما در اطراف ارتفاع ۲۲۳ درگیری همچنان ادامه داشت. حوالی ساعت ۷ صبح چهارم، دشمن با وارد کرده تیپ های ۹۵ و ۷۱ و ۷۲ پیاده و تیپ های ۵۴ و ۴ گارد جمهوری پاتک شدیدی در محدوده ارتفاعات قلاویزان به منظور تصرف قله ۲۰۰ شروع کرد، که در پی مقاومت نیروهای خودی، سه

گردان از تیپ ۴ و سه گردان از تیپ ۵ گارد و ۱ گردان از تیپ ۹۵ و بیش از یک گردان از تیپ های ۷۱ و ۷۲ منهدم گردید.

شب و روز پنجم، لشکر ۱۰ سیدالشهدا تک کرده موفق به تصرف کامل قله ۲۱۰ شد.

شب و روز ششم، نیز با هدف حضور روی ارتفاعات سرکوب و تصرف قله ۲۲۳ تک خودی آغاز گردید که ضمن تصرف قرارگاه لشکر ۱۷ زرهی اهداف عملیات را کاملاً تامین نمودند.

و در نهایت در ۱۳۶۵/۴/۱۸ با تصرف قرارگاه تاکتیکی تیپ ۲۴ از لشکر ۱۰ امکانیزه دشمن ، فرمانده آن نیز به اسارت نیروهای اسلام در آمد. وبا تصرف محورهای دیگر و نیز تشکیل خط مناسب پدافندی، پایان یافت. (کتاب جنگ در سال ۶۵: ۱۱۶-۱۳۶۶)



نتایج عملیات کربلای یک

بدین ترتیب، ۱۰ روز جنگ و مقاومت در مهران با عملیات کربلای ۱ منجر به آزادی منطقه ای به وسعت ۳۲۰ کیلومتر مربع، آزادسازی جاده دهلران- مهران- ایلام و بیش

از ۸ روستا و آزادی شهر مقاومت و پایداری ، مهران و ارتفاعات حساس و سر کوب منطقه شد ، همچنین عقبه های دشمن ، از جمله شهر های بدره و زرباطیه در دید و تیر نیروهای خودی قرار گرفت و عملیات کربلای یک، با تأمین و تصرف صد درصد هدفهای مورد نظر پایان یافت.

همچنین در این عملیات در مجموع ۴۰ هزار تن از رزمندگان خودی در برابر ۷۰ هزار نیروی دشمن قرار گرفتند.

در عملیات کربلا ۱ (تا ۱۸ تیر ۱۳۶۵) ، مطابق نظر کارشناسان اطلاعاتی سپاه، بیش از ۳ هزار و ۴۰۰ تن از نیروهای دشمن اسیر و مفقود و حدود ۱۰ هزار تن از آنان کشته و یا زخمی شدند. همچنین ۱۱۰ تانک و نفربر و تجهیزات زیادی از دشمن منهدم شد و ۶۹ تانک و نفربر، ۶۴ خودرو، ۸ دستگاه مهندسی و تسلیحات و تجهیزات دیگری به غنیمت رزمندگان اسلام درآمد. و در مجموع از تعداد ۱۹ یگان وارد عمل شده دشمن، ۶ یگان از ۸۰ تا ۱۰۰ درصد و ۱۳ یگان دیگر از ۴۰ تا ۸۰ درصد منهدم شدند. که این خود ضربه ای شدید به ماشین جنگی دشمن محسوب می شود. (سایت دانشگاه علوم پزشکی مشهد)

ارزیابی عملیات کربلای یک

عملیات کربلای یک، پایانی بود بر استراتژی دفاع متحرک عراق و نقطه شروع امیدوار کننده ای بود، برای نیروهای خودی، جهت انجام عملیات های محدود ایدایی.

منفعل کردن سیاست تهاجمی عراق، هدفی عمده بود که نیروهای خودی بخوبی توانستند در این عملیات به آن دست یابند.

خبرگزاری فرانسه : ناظران در خلیج فارس عقیده دارند که اشغال مهران به دست قوای ایران، شکست پذیری رژیم عراق، به ویژه استراتژی نظامی جدید آن، موسوم به دفاع متحرک است.

راديو امريكا : شکست عراق ممکن است از نظر روانی اثر مهمی داشته باشد، چراکه عراقی ها بیش تر به خاطر جبران شرم سازی ناشی از تصرف بندر عراقی فاو به دست ایرانی ها دست به حمله زده بودند. (سایت فرهنگ پایداری)

مهران در چنگال منافقین

پس از دو سال آرامش نسبی در جبهه های مهران که بیشتر جنبه پدافندی داشت ، در روز ۲۸ خرداد ماه ۱۳۶۷ ، مجددا آتش خصم در مهران شعله ور شد. و این بار مهران نه بدست حزب بعث، بلکه به چنگال منافقین کور دل ، که خود را حامی خلق می دانستند، هم آنهایی که به بهانه حمایت از خلق به مخالفت با آنها برخاستند ، با مردمی که بیش از ۹۹ در صد آنها به جمهوری اسلامی رای بلی داده بودند. و در ادامه مخالفت های خود با امام ، نظام و مردم پس از اعلان جنگ مسلحانه، از کشور خارج و به خدمت استکبار جهانی درآمدند، و با ورود به خاک عراق – که در جنگ با ایران بود- خدمت گذار صدام شده و در مقابل مردمان مظلوم ایران اسلامی ایستادند. که در ادامه خیانت و خباثت خود، با این تحلیل که نیروهای نظامی ایران بر اثر استمرار جنگ، دچار فرسایش شده اند و در

صورت وارد آمدن یک ضربه ی نظامی، مردم به آنان خواهند پیوست، عملیات "چلچراغ" را در منطقه ی عمومی مهران آغاز کردند.

این عملیات که حدود ۳۰۰۰ نفر از منافقین در قالب ۱۵ گروه آن را اجرا کردند، با پشتیبانی همه جانبه ی نیروی هوایی عراق همراه بود.

در آن زمان عمده یگان های سپاه در منطقه مهران نبودند، لذا نیروهای متجاوز، پس از شکستن خط پدافندی، شهر مهران را اشغال کردند. پس از این اقدام دشمن، نیروهای مردمی و عشایر منطقه تحت فرماندهی لشکر ۱۱ امیرالمومنین ایلام در منطقه حاضر شده و یگان های منافقین متجاوز را در تنگه ی کنجان چم و سه راهی مهران به دهلران متوقف ساختند.

در گام بعدی، نیروهای خودی موفق شدند متجاوزان را تا پشت مرزهای بین المللی عقب برانند. و بدین ترتیب حمله چلچراغ که با شعار " امروز مهران، فردا تهران " آغاز شده بود، با خفت و خاری رو به خاموشی گذارد و شهر مقاومت مهران دوباره به آغوش ایران اسلامی برگشت. (کتاب مهران: ۴۵-۱۳۸۵)

مهران و آخرین اشغال

آخرین باری که شهر مهران به تصرف دشمن بعثی در آمد در سال ۱۳۶۷ مصادف به عملیات مرصاد بود که دشمن به جهت حضور نیروهای خودی در سایر جبهه ها فرصت

را غنیمت شمرده و برای اخذ امتیاز بیشتر در گفتگوهای صلح و استفاده از اهرم فشار برای گرفتن امتیاز بیشتر اقدام به تصرف و اشغال شهر مظلوم و مقاوم مهران نمود.

مهران پس از جنگ بازسازی

شهر مهران در دوران جنگ به اشغال نیروهای عراق در آمد و تمامی ساختارهای اقتصادی و کالبدی آن ویران شد و باعث آوارگی ساکنان این خطه گشت. بازسازی این شهرها در سال ۱۳۷۱ آغاز شد و تا سال ۱۳۷۳ به درازا کشید. این عملکرد از دو زاویه قابل مطالعه است: الف) از جهت ابعاد فیزیکی و کالبدی، شهر کاملاً توسعه یافته است و ساخت بافت شهری و فضا سازی و توزیع کاربریهای مختلف براساس اصول شهرسازی صورت گرفته و عملکرد بازسازی با موفقیت همراه بوده است. ب) از جهت ابعاد اقتصادی، اجتماعی، امنیتی، عملکرد طرح بازسازی منفی بوده است و طرح نتوانسته است به هدف های مورد نظر از لحاظ جمعیتی و پویایی اقتصادی و امنیتی و دفاعی دست پیدا کند. و در فرجام نویسندگان به این نتیجه می رسند که: تا مادامی که امنیت مرزی و شهری تحقق پیدا نکند و زمینه های سرمایه گذاری در بخش های صنعتی، کشاورزی و تولید انجام نشود، نمی توان انتظام بازگشت مهاجرین و رونق اقتصادی را در مهران داشت.

در سال های اخیر این شهر «نگین سبز ایران» نام گرفته است. امروزه ، شهر مهران محل تردد روزانه دهها هزار نفر مسافر و زائر شده، که رونق زیادی به این شهر دادند.

اکنون با فعالیت گمرک مهران در مرز بهرام آباد که بزرگ‌ترین گمرک خاکی کشور است روزانه حجم بالایی از کالا از ایران به عراق صادر می‌شود ، عمده این کالاها شامل سیمان و مصالح ساختمانی و میوه می باشد.(مقاله عملکرد طرح بازسازی شهر مهران، نویسنده : رحمت الله منشی زاده، محمد عزیزی)

نقش مرز مهران در توسعه روابط تجاری توریستی

استان ایلام از طریق مرز مهران با کشور عراق ارتباط می یابد و این مرز به عنوان یکی از



گذرگاه‌های رسمی کشور شناخته شده است و به دنبال گشایش مرز مهران و گمرک آن و دسترسی سریع و آسان به کربلا، نجف و دیگر مراکز زیارتی کشور عراق و نیز مسیر ترانزیتی کالا به کشور عراق و از آنجا به دیگر کشورها، شرایط مناسبی را جهت جذب گردشگران و زائران عتبات عالیات و در استان فراهم ساخته است که این امر فصل جدیدی در روابط بازرگانی، تجاری، گردشگری و زیارتی با کشور عراق گشوده و به ویژه از سال ۱۳۸۲ به بعد، نمود واقعی و چشم گیری پیدا کرده است.

اهمیت پایانه مرزی مهران :

پایانه‌های مرزی اعم از زمینی، دریایی و هوایی، بستر جابجایی کالا و مسافر میان کشورها به شمار می روند. هر چند کارکرد اصلی پایانه‌های مرزی، تسهیل و تسریع جابجایی کالا و مسافر میان دو کشور است، اما با عنایت به اینکه این مراکز به عنوان

دروازه‌های ورود به هر کشور و نخستین محل تلاقی به شمار می‌آیند، معرف و نمایانگر شرایط فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی آن کشور است.

منطقه مهران، دروازه عتبات عالیات :

وجود عتبات عالیات در کشور عراق، یکی از عمده‌ترین دلایل حجم کثیر تردد مسافران میان دو کشور ایران و عراق است. شور و اشتیاق وافر شیعیان برای زیارت اماکن مقدسه که در این کشور وجود دارد، هر ساله صدها زائر مسلمان ایرانی و سایر کشورهای همجوار را روانه کشور عراق می‌کند. هم‌چنین مسیر عراق یکی از مناسبترین گزینه‌ها برای جایگزینی مسیر سنتی ترکیه برای راهیابی زائران و مسافران ایرانی به کشور سوریه است. مسیر عراق در مقایسه با مسیر ترکیه واجد ویژگی‌هایی همچون کاهش زمان سفر و کوتاه شدن مسیر به میزان ۶۰۰ کیلومتر و در نتیجه کاهش هزینه جابجایی مسافران است.

در زمینه تجارت نیز شهرستان مهران دارای قابلیت‌های فراوانی است از جمله وجود اشتراکات فرهنگی و قومی در دو سوی مرز، سابقه تجارت بین دو طرف، نیاز مبرم کشور عراق به مبادلات تجاری با ایران با توجه به بازسازی در آن، هم‌چنین با توجه به شرایط موجود، استان ایلام می‌تواند سهم بزرگی در جابجایی کالا و مسافر از طریق احیای جاده ابریشم داشته باشد. با باز شدن مرزهای بین دو کشور عراق و ایران و مشتاقان زیارت عتبات عالیات یکی از مرزهایی که اهمیت پیدا کرد مرز مهران بود، چرا که کوتاهترین مسیر را به عتبات عالیات دارد. (مقاله: نقش مرز مهران در توسعه روابط تجاری توریستی

مکان های دیدنی و تاریخی

کتیبه تخت خان واقع در منطقه صالح آباد و در ۲۴ کیلومتری ایلام. سنگ نبشته دوره آشوری که شامل خطوط میخی و نقش سرباز آشوری با کلاه خود و نیز علامت ماه و ستاره که در منطقه گل گل ملکشاهی قرار دارد. آتشکده متعلق به دوره ساسانیان در ارتفاعات کوه پشمین بخش ملکشاهی. قلعه زمستانی والی در کنار رود کنجانچم و در ۱۷ کیلومتری شهر مهران معروف به قلعه کنجانچم. تپه باستانی چغا آهوان و چغا گلان با قدمت ۷۳۰۰ سال در شهر مهران. آثار و یادمان های دوران دفاع مقدس و نمایشگاه آثار دوران جنگ تحمیلی. غار معروف زینه گان یا غار بهشت که یک غار رو باز است و در ۶ کیلومتری صالح آباد واقع شده است. مهم ترین زیارتگاه ها و بقاع متبرکه این منطقه عبارت اند از: زیارتگاه امام زاده علی صالح معروف به خاص علی در بخش صالح آباد. زیارتگاه امام زاده سید حسن در ۳ کیلومتری شهر مهران. بقعه پیر قتال در مسیر جاده بهرام آباد و جاده مرزی مهران. زیارتگاه سید محمد عابد معروف به پیرمحمد در بخش ملکشاهی. (سایت گردشگری)

کاروان راهیان نور

بعد از پایان جنگ به دلیل وجود شواهد و آثار متعدد باقی مانده از جنگ در طول مرز ۴۲۰ کیلومتری مشترک استان ایلام با عراق، هر ساله دوستداران حفظ آثار جنگ در قالب

کاروان های راهیان نور به خصوص در فصل بهار راهی این مناطق میشوند.مناطق مورد بازدید کاروانهای راهیان نور شهرها و مناطق ایلام مهران و دهلران میباشد

مسیر کاروان های راهیان نور

از ایلام به صالح آباد به دهلران شامل : صالح آباد - مهران - منطقه جنگی قلاویزان -چنگوله - پل چنگوله - میمه -دهلران

صالح آباد : دیدار از قرارگاه تیپ ۸۴ ، زیارت امام زاده علی صالح : منطقه صالح آباد در فاصله ۳۵ کیلومتری غرب ایلام واقع شده است . این شهر چون در تیررس ارتش عراق بود، بارها آماج آتش توپخانه و هوایپماهای دشمن قرار گرفت . پس از پذیرش قطعنامه ۵۹۸ به وسیله ایران، ارتش عراق در دو محورمیمک و مهران برای تسخیر صالح آباد وارد عمل شد و بعد از ۸ سال شهر صالح آباد را اشغال کرد؛ اما با اعزام گردانهای مردمی، عراقی ها بعد از اشغال شهر، به محاصره افتادند و با از دست دادن تجهیزات و به جا گذاشتن کشته ها و مجروحان بسیار، از کوره راه های منطقه گریختند و این شهر آزاد شد.

تنگه کنجان چم : تنگه کنجانچم در شمال غربی شهر مهران و بین دو رشته کوه کولک در غرب و زیل درشرق واقع شده است . این تنگه از شمال به دشت امیرآباد و از جنوب به دشت های رضاآباد و مهران محدود می گردد و در مسیر ۱۰ کیلومتری آن ارتفاعات متعدد، رودخانه و سد کنجانچم معروف به شهید آل اسحاق و چندین پل قرار دارد و تنها جاده مرزی خوزستان - ایلام از آن می گذرد .در شهریور ۱۳۵۹ با تجاوزعراق به تنگه کنجانچم و اشغال چند ارتفاع مجاور آن، خطر پیشروی دشمن به سوی مرکز استان به وجودآمد؛ اما مردم، سپاه و عشایر منطقه با هدایت آیت الله حیدری نماینده امام در استان ایلام، تعدادی از تانک های متجاوزان را در نزدیکی

تنگه منهدم کردند و در برابر دشمن خط دفاعی تشکیل دادند. بدین ترتیب، اولین خط پدافندی در مدخل شمالی تنگه کنجانچم شکل گرفت و سنگرهای فراوانی در دل کوه های اطراف آن احداث گردید که تا انتهای جنگ مورد استفاده رزمندگان بود و آثار آن هنوز باقی است.

مهران) بازدید از تپه شنی، ساختمانهای تخریب شده توسط دشمن بعثی، امامزاده سید حسن، امامزاده علی صالح، سنگ نوشته نخجیر، قلعه کنجانچم: (شهر مهران مرکز شهرستان مهران در ۱۰۰ کیلومتری جنوب غربی ایلام و در مسیر ایلام - دهلران واقع شده و از غرب با عراق هم مرز است. این شهر در فاصله ۱۵۷ کیلومتری بغداد و ۲۹۰ کیلومتری کربلا قرار دارد. مهران از گذشته های دور محل قشلاق ایلات ارکوازی، ملکشاهی، شوهانی و گچی بوده است.

مردم آن شیعه مذهب، زبانشان فارسی و کردی مهکی، نژادشان آریایی، شغلشان دامپروری و کشاورزی می باشد. مهران ۱۵ روستا دارد و حومه آن پوشیده از کشتزارهایی است که از رودخانه های کنجانچم و گاوی آبیاری می شود. این شهر به دلیل موقعیت خاص جغرافیایی اهمیت فراوانی دارد و طی ۲۰ سال، از هنگام به قدرت رسیدن حزب بعث در عراق در سال ۱۳۴۷ تا سال ۱۳۶۷، همواره مورد تعرض حکومت بغداد قرار داشت. در شهریور ۱۳۵۹، شهر مهران هدف آتش توپخانه و موشک ارتش عراق قرار گرفت. این شهر، با شروع هجوم سراسری ارتش دشمن، پس از دو روز مقاومت، در ۲ / ۷ / ۱۳۵۹ اشغال شد. مهران در طول جنگ تحمیلی سه بار دیگر اشغال شد که هر بار، با اجرای عملیات نیروهای خودی آزاد گردید.

منطقه جنگی قلاویزان: ارتفاعات قلاویزان از شمال به مهران، از غرب به شهرهای زرباطیه و بدره عراق، از شرق به ارتفاعات آب زیادی و از جنوب به دشت حسان عراق محدود می شود. وضعیت و تسلط این عوارض به گونه ای است که کارشناسان نظامی معتقدند مهران متعلق به کسی است که قلاویزان را در اختیار داشته باشد؛ برای

همین، نیروهای عراقی در آغاز جنگ این ارتفاعات را اشغال کردند و مواضع خود را با ایجاد میداین مین، سنگرهای فراوان، کانالهای متعدد و بشکه های انفجاری مستحکم کردند. رزمندگان اسلام با اجرای عملیات کربلای ۱ در ۱۰ تیر ۱۳۶۵، پس از ۶ سال ارتفاعات قلاویزان را آزاد کردند. تا کنون میدان های مین، استحکامات، قرارگاه های تاکتیکی، اورژانس، دیدگاه و انواع سنگرهای بتونی به همان شکل اولیه و دست نخورده در این ارتفاعات باقی مانده که برای بازدیدکنندگان جالب و دیدنی است.

معرفی برخی شهدای مهران

بسم رب الشهداء والصدیقین

نام: موسی

نام خانوادگی: یوسفی

سن: ۴۳ سال

محل تولد: هرمز آباد مهران

محل شهادت: مهران

تاریخ شهادت: ۶۰/۱/۳

نحوه شهادت: اصابت ترکش خمپاره

زندگی نامه:

شهید یوسفی در سال ۱۳۱۷ در روستای هرمزآباد در حومه شهر مرزی مهران در خانواده ای مذهبی چشم به جهان گشود. شهید یوسفی با این که حدود ده سال بیشتر نداشت به منظور کمک به خانواده مدرسه را رها کرده و کار کشاورزی و دامداری را پیشه کرده و یار و یاور مادر گرامی اش بود. به علت فوت پدر بزرگوارش، مسئولیت خانواده در سن سیزده سالگی به ایشان محول گردید. شهید یوسفی در دوران نوجوانی همراه با رنج و مشقت تامین زندگی خانواده اش را به عهده گرفت. ایشان پس از بستن پیوند زناشویی دارای پنج فرزند دختر گردید. این شهید والا مقام سرانجام در سحرگاه ۱۳۶۰/۱/۳ در

خط مقدم جبهه در ارتفاعات کنجانچم به همراه پنج تن از هم‌زمان خود ، بر اثر اصابت ترکش خمپاره به فیض شهادت رسید.

بسم رب الشهداء والصدیقین

نام : حسن نام خانوادگی : پورمند

محل تولد : هرمزآباد سن : ۲۰ سال

تاریخ شهادت : ۶۶/۸/۲۳ محل شهادت : قلاویزان

زندگی‌نامه :

شهید حسن پورمند در سال ۱۳۴۶ در خانواده ای مؤمن در روستای هرمزآباد مهران چشم به جهان گشود. او از همان دوران کودکی از استعداد خوبی برخوردار بود. ایشان تحصیلاتش را تا پایه دوم راهنمایی سپری کرد ، با آغاز جنگ تحمیلی و اشغال شهر مهران ، این شهید با خانواده اش به ایلام مهاجرت کردند و موفق تا سال سوم مقطع متوسطه در استان ایلام به ادامه تحصیل پردازد. ایشان به لحاظ عشق فراوان به جبهه در سال ۱۳۶۵ درس را ناتمام گذاشته و عازم جبهه های حق علیه باطل شد. همچنین شهید پورمند مدت ۱۳ ماه در میادین نبرد جانفشانی کرد که یکبار نیز در هنگام بمباران هوایی ایلام در اردوگاه شهید بهشتی به شدت مجروح گردید. تا اینکه سرانجام در تاریخ ۱۳۶۶/۸/۲۳ در منطقه جنگی قلاویزان شب هنگام مجروح و سپس به دیدار معبودش شتافت. روحش شاد و یادش گرامی باد.

بسم رب الشهداء والصدیقین

نام : هادی نام خانوادگی : شهبازی

سن: ۲۵ سال

محل تولد: هرمزآباد مهران

تاریخ شهادت: ۶۵/۶/۱۷

محل شهادت: قلاویزان

مسئولیت: مسئول گردان تخریب

نحوه شهادت: درگیری با دشمن

وضعیت تاهل: متاهل

زندگینامه:

شهید هادی شهبازی در سال ۱۳۴۰ در خانواده ای مومن و معتقد چشم به جهان گشود. او پس از گذراندن دوران کودکی تحصیلاتش را آغاز نمود و تا مقطع متوسطه پیش رفت. شهید شهبازی پس از شروع جنگ به همراه خانواده اش به ایلام مهاجرت کرد و به عضویت سپاه درآمد که پس از طی مراحل آموزشی فشرده و کلاسیک به عنوان مربی تخریب لشکر ۱۱ امیرالمومنین(ع) مشغول به خدمت شد که پس از مدت کوتاهی به علت داشتن لیاقت در انجام وظیفه به عنوان فرمانده گردان تخریب انتخاب شد. ایشان پس از عملیات موفقیت آمیز کربلای ۱ جهت پاکسازی مناطق آلوده به مین به منطقه اعزام شد که در حین پاکسازی میدین مین روح ملکوتی اش در جوار افلاکیان قرار گرفت. (سایت ایثارایلام)

بسم رب الشهداءوالصدیقین

نام: رضا

نام خانوادگی: ترنیان

سن: ۲۶

محل تولد: مهران

تاریخ شهادت: ۱۳۶۶/۳/۱

محل شهادت:

مسئولیت: فرمانده گردان

نحوه شهادت: ترکش خمپاره وضعیت

تاهل: متاهل

زندگینامه:

شهید در ۲/۶/۴۳ در شهرستان مهران محفل خانواده ی الیاس و کشور را روشن و گرم نمود وی در سن ۷ سالگی وارد مدرسه شد وی دوران راهنمایی را تجربه می کرد که شهر شهید مود آماج گلوله های تانک دشمن بعثی قرار گرفت و شهید همزمان به سپاه پاسداران پیوست و در عملیتهای کربلای یک و دو والفجر ۵ نقش تعیین کننده ای داشت وی به سمت معاونت گردان و سپس فرمانده گردان ویژه منصوب و عاقبت در ۱/۳/۶۶ در حین رشادت بر اثر ترکش خمپاره ی دشمن به لقاء حق شتافت از شهید ۱ فرزند دختر به یادگار مانده است و مزار پاکش در صالح آباد قرار دارد.

بسم رب الشهداءوالصدیقین

نام: امید	نام خانوادگی: حسینی
سن: ۱۹	محل تولد: مهران
تاریخ شهادت: ۱۳۶۴/۱۱/۳	محل شهادت: منطقه چنگوله
مسئولیت: رزمنده	نحوه شهادت: تیر مستقیم وضعیت تاهل: متاهل
زندگینامه:	

شهید امید حسینی فرزند جمشید و نیم طلا در سال ۷/۳/۱۳۴۵ در روستای نادر آباد از طوایف ایل شوهان شهر مهران در خانواده ای مذهبی و متدین دیده به جهان گشود وی که به علت نبود امکانات فقط تا خواندن و نوشتن توانست کسب علم کند وی با رسیدن به سن بلوغ سنت حسنه پیغمبر را به جا آورد و از او یک دختر به یادگار مانده است با شروع جنگ تحمیلی وی با عضویت به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی جهت دفاع از کیان دین اسلام در منطقه چنگوله به عنوان رزمنده در لشکر ۱۱۴ امیرالمومنین (ع) به دفاع پرداخت سرانجام در تاریخ ۳/۱۱/۱۳۶۴ بر اثر اصابت تیر مستقیم دشمن به جمع شهدا پیوست و نامی جاودانه از وی باقی ماند

مزار این شهید عزیز در گلزار شهدای علی صالح در جوار امامزاده علی صالح قرار دارد .
روحش شاد و یادش گرامی

بسم رب الشهداءوالصدیقین

نام: عدنان	نام خانوادگی: ثابت
سن: ۳۲	محل تولد: بغداد
تاریخ شهادت: ۱۳۶۴/۱۱/۳	محل شهادت: قلاویزان
مسئولیت: فرمانده گردان	نحوه شهادت: اصابت ترکش
تاهل: متاهل	
زندگینامه:	

وی فرزند توفیق وشاپری در ۱۰همین روز از مرداد ماه ۱۳۲۹ در شهر بغداد دیده به جهان گشود وی سواد را در خواندن نوشتن کسب نموده بود آن زمان که کشور ما مورد هجوم دشمن بعثی قرار گرفته بود به جبهه رفت به عنوان فرمانده گردان در منطقه قلاویزان لشکر ۱۱ حضرت امیر (ع) مشغول به خدمت شد که در تاریخ ۱۱/۵/۱۳۶۱ در درگیری مستقیم با دشمن تمام مورد اصابت ترکش دشمن قرار گرفت وبه فیض عظمای شهادت رسید مزار این شهید گرانقدر در گلزار شهدای علی صالح می باشد روحش شاد ویادش گرامی باد از یان شهید گرانقدر ۲فرزند به یادگار مانده است .

بسم رب الشهداءوالصدیقین

نام: حمید
سن: ۱۸
نام خانوادگی: تاتوره
محل تولد: شهرستان مهران
تاریخ شهادت: ۱۳۶۲/۱۱/۳۰
محل شهادت: چنگوله
مسئولیت: رزمنده
نحوه شهادت: اصابت گلوله
تاهل: مجرد
زندگینامه:

شهید حمید تاتوره فرزند ابراهیم و زنوبه در ششمین روز از اسفند ماه سال ۱۳۴۴ شمسی در بخش ملکشاهی از توابع شهرستان مهران دیده به جهان گشود. وی تحصیلات خود را در تا پایان پنجم ابتدائی پی گرفت و در دوران دفاع مقدس ملت ایران بر ضد متجاوزان بعثی بعنوان نیروی بسیجی به سپاه پاسداران پیوست و راهی جبهه های حق علیه باطل شد. تا آنکه سرانجام به تاریخ سی ام بهمن ماه سال ۱۳۶۲ در منطقه ی عملیاتی چنگوله مهران مورد اصابت گلوله به شهادت رسید. مزار این شهید در گلزار شهدای گنبد پیر محمد قرار دارد

بسم رب الشهداءوالصدیقین

نام: قنبر
سن: ۲۸
نام خانوادگی: کوچی
محل تولد: شهرستان مهران
تاریخ شهادت: ۱۳۵۹
محل شهادت: مهران
مسئولیت: فرمانده گروهان
نحوه شهادت: اصابت گلوله
تاهل:
زندگینامه:

شهید

شهید قنبر کوچی فرزند محمد خان و کشور در هفدهمین روز از خرداد ماه سال ۱۳۳۱ شمسی در ایل شوهان از توابع شهرستان مهران دیده به جهان گشود. وی که دارای سواد خواندن و نوشتن بود در زمان جنگ تحمیلی رژیم بعث عراق علیه ملت مسلمان و انقلابی ایران به عنوان پاسدار به سپاه پیوست و در نقش فرمانده گروهان به ایفای وظیفه پرداخت. شهید کوچی پس از مجاهدت خالصانه سرانجام به سال ۱۳۵۹ در منطقه عملیاتی مهران به شهادت رسید و به جمع شهدای جاویدالایثار دفاع مقدس

پیوست

بسم رب الشهداءوالصدیقین

نام: غلامرضا	نام خانوادگی: مرادپور
سن: ۳۴	محل تولد: شهرستان مهران
تاریخ شهادت: ۱۳۵۹	محل شهادت: صالح آباد
مسئولیت: رزمنده	نحوه شهادت: اصابت گلوله
تاهل: متاهل	
زندگینامه:	

شهید غلامرضا مرادپور فرزند آدینه و شاهی طلا در پنجمین روز از مرداد ماه سال ۱۳۳۸ شمسی در روستای هرمز آباد شهرستان مهران دیده به جهان گشود وی تحصیلات خود را تا سال سوم راهنمایی ادامه داد و در زمان جنگ تحمیلی رژیم بعث عراق علیه ملت انقلابی ایران به عنوان پاسدار به سپاه پاسداران پیوست و در نقش مسئول تدارکات به

ایفای نقش پرداخت شهید غلامرضا مراد پور سرانجام به تاریخ بیست و سوم مرداد ماه سال ۱۳۷۲ در منطقه صالح آباد از ناحیه قلب مورد اصابت گلوله قرار گرفت و به شهادت رسید از وی ۴ فرزند به یادگار مانده مزار این شهید در جوار امامزاده سید حسن مهران قرار دارد

بسم رب الشهداءوالصدیقین

نام: اسداله	نام خانوادگی: مرادی
سن: ۳۶	محل تولد: شهرستان مهران
تاریخ شهادت: ۱۳۶۳/۱۲/ ۲	محل شهادت: چنگوله
مسئولیت: رزمنده	نحوه شهادت: اصابت گلوله
تاهل: متاهل	
زندگی‌نامه:	

وی فرزند خداداد و عنبر در سال ۱۳۱۷ در خانواده ای مذهبی و محروم در روستای بلوستان از توابع شهرستان مهران دیده به جهان گشود. شهید از همان دوران کودکی علاقه شدیدی به اسلام و انقلاب داشت و همیشه آرزوی رفتن به جبهه و خدمت به جامعه اسلام را داشت شهید با فقر و مشکلات زیاد توانست تا کلاس پنجم ابتدایی درس بخواند و بعد از آن بنا به مشکلات زیاد زندگی مشغول به کار کردن شد و نان آور خانواده، شهید

در سال ۱۳۶۳ توانست وارد جبهه جنگ شود و سرانجام در جبهه جنگ چنگوله در سال ۲
۱۳۶۳/۱۲ در حین درگیری با دشمن به آرزوی دیرینه خود رسید و شهید شد که ثمره
ازدواج شهید ۳ پسر و ۳ دختر است روحش شاد و یادش گرامی باد.

بسم رب الشهداءوالصدیقین

نام: عباس	نام خانوادگی: ملکی
سن: ۲۶	محل تولد: شهرستان مهران
تاریخ شهادت: ۱۳۶۱/۱۱/ ۱۸	محل شهادت: چنگوله
مسئولیت: رزمنده	نحوه شهادت: ترکش خمپاره
تاهل: متاهل	
زندگینامه:	

وی فرزند علی و بانود در سال ۱۳۳۵ در روستای عزیزآباد از توابع شهرستان مهران دیده
به جهان گشود به علت نبود کمبود امکانات تحصیلی سواد را تا حدخواندن و نوشتن
آموخته بود در آن زمان که کشور عزیزمان مورد تهاجم دشمن بعثی قرار گرفته بود به
عنوان بسیجی وارد لشکر ۱۱۴ حضرت امیر شد در منطقه گره شیر چنگوله مشغول دفاع
از کیان مملکت بود تا اینکه در تاریخ ۱۳۶۱/۱۱/ ۱۸ بر اثر اصابت ترکش خمپاره به
ناحیه سینه و دست راست به درجه رفیع شهادت رسید مزار این شهید گرانقدر در جوار
امامزاده علی صالح قرار دارد. از این شهید گرانقدر دو فرزند به یادگار مانده است . روحش
شاد و یادش گرامی باد.

بسم رب الشهداءوالصدیقین

نام: عجم
نام خانوادگی: ملکی
سن: ۲۲
محل تولد: شهرستان مهران
تاریخ شهادت: ۱۳۶۲/۱۱/ ۲۸
محل شهادت: چنگوله
مسئولیت: فرمانده گردان
نحوه شهادت: ترکش خمپاره
تاهل: مجرد
زندگی‌نامه:

وی فرزند محمد وسحر در سیمین روز از شهریورماه ۱۳۴۰ در شهرستان مهران دیده به جهان گشود تا مقطع دیپلم تحصیل نمود در آن زمان که کشور عزیزمان مورد آماج حملات دشمن قرار گرفته بود وارد سپاه پاسداران شد و به عنوان معاون فرمانده گردان در لشکر ۱۱ حضرت امیر مشغول به دفاع از کیان مملکت خود شد که در عملیات والفجر ۵ در منطقه چنگوله در تاریخ ۲۸/۱۱/۱۳۶۲ در درگیری با دشمن از ناحیه سر مورد تهاجم اصابت ترکش دشمن قرار گرفت و به درجه رفیع شهادت رسید مزار این شهید گرانقدر در جوار امامزاده علی صالح قرار دارد. روحش شاد.

بسم رب الشهداءوالصدیقین

نام: هاشم
نام خانوادگی: منتی
سن: ۱۸
محل تولد: شهر ایلام
تاریخ شهادت: ۱۳۶۲/۵/ ۸
محل شهادت: چنگوله
مسئولیت: رزمنده
نحوه شهادت: ترکش خمپاره
تاهل: مجرد
زندگی‌نامه:

شهید هاشم منتی در سال ۴۴ در روستای بلوستان شوهان از توابع شهر ایلام در خانواده ای فقیر محروم چشم به جهان گشود. شهید دارای اخلاق اسلامی بود ، از دوران زندگی

تا لحظه شهادت هیچ کس را از خود نارحت نکرد و با خانواده خویش رفتاری عالی داشت، نسبت به همگان محبت داشت و به خاطر رفتار خویش همه از او راضی بودند. او در زمان قبل از انقلاب با خواندن کتاب های مذهبی و سیاسی از جنایات رژیم آگاه بود، و نیز در جنگ تحمیلی فعالیت های بسیاری داشت، سعی و کوشش او این بود که بعضی ها را نابود کند، و به خاطر رشادت ها و فعالیت های فراوان او در جبهه به او مسئولیت سرپرست اطاعات عملیات را دادند. سرانجام در مورخه ۸/۵/۱۳۶۲ در منطقه چنگوله و در عملیات پیروز مندانه والفجر ۳ بعد از تلاش و فعالیت های بسیارش در جهت فتح و پیروزی بدست شغالان صدامی به درجه رفیع شهادت نائل آمد.

« روحش شاد ، یادش گرامی »

بسم رب الشهداءوالصدیقین

نام: سید محمد
نام خانوادگی: شریف موسوی سن: ۲۲
محل تولد: شهرستان مهران
تاریخ شهادت: ۱۳۵۹/۶/۶
محل شهادت: مهران
مسئولیت: فرمانده گردان
نحوه شهادت: حملات توپخانه ای
تاهل:
زندگینامه:

شهید سید محمد شریف موسوی فرزند حسن و سیمان در سال ۱۳۰۳ شمسی در ایل شوهان از توابع شهرستان مهران دیده به جهان گشود وی به دلیل فقر مالی موفق به انجام تحصیل نشد برای تامین امرار معاش خانواده به کارگری پرداخت شهید موسوی که منطقه مرزی می زیست در شهریور ماه سال ۱۳۵۹ قبل آغاز رسمی جنگ بر اثر

حملات توپخانه ای رژیم بعث عراق به شهادت رسید . مزار این شهید در جوار مرقد امامزاده سید حسن قرار دارد.

بسم رب الشهداءوالصدیقین

نام: هادی	نام خانوادگی: شهبازی
سن: ۲۵	محل تولد: شهرستان مهران
تاریخ شهادت: ۱۷ / ۶ / ۱۳۶۵	محل شهادت: مهران
مسئولیت: رزمنده	نحوه شهادت: برخورد با مین
تاهل:	
زندگی‌نامه:	

شهید هادی شهبازی فرزند علیرضا و کبری در اولین روز از آبان ماه سال ۱۳۴۰ شمسی در منطقه هرمزآباد مهران دیده به جهان گشود . وی که تحصیلات خود را تا اخذ مدرک دیپلم متوسطه در رشته انسانی ادامه داده بود در زمان جنگ تحمیلی رژیم بعث عراق علیه ملت ایران به عنوان پاسدار به تیپ ۱۱۴ امیرالمومنین (ع) سپاه پیوست و فرماندهی تخریب را بر عهده گرفت تا آنکه سرانجام به تاریخ هفدهم شهریور ماه سال ۱۳۶۵ بر اثر برخورد با مین در منطقه مهران به شهادت رسید . مزار این شهید در گلزار شهدای صالح آباد قرار دارد .

منابع :

- ۱- اداره کل حفظ آثار و ارزش های دفاع مقدس استان ایلام
- ۱- کتاب جنگ در سال ۶۵، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ ستاد مرکزی، سپاه پاسداران، ۱۳۶۷
- ۲- کتاب مهران، تهران: بنیادحفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس، ۱۳۸۴
- ۳- سایت ایثار استان ایلام، فروردین ۱۳۸۸
- ۴- سایت جامع دفاع مقدس، فروردین ۱۳۸۸
- ۵- سایت همشهری، فروردین ۱۳۸۸
- ۶- دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم زمین، نشریه، شماره ۸: منشی زاده، رحمت الله. [و دیگران ...]
- ۷- سایت گوگل - گوگل هرتر
- ۸- سایت بنیاد دلاوران ایران زمین: فروردین ۱۳۸۸
- ۱۰- سایت فرهنگ پایداری : ۱۳۸۴/۴/۱۸
- ۹- سایت دانشگاه علوم پزشکی مشهد
- ۱۰- سایت همشهری ۱۳۸۸/۱/۱۹
- ۱۱- مقاله نقش مرز مهران در توسعه روابط تجاری توریستی: زکيه كرمي، ۱۳۸۸
- ۱۲- مقاله عملکرد طرح بازسازی شهر مهران، نویسنده: رحمت الله منشی زاده، محمد عزیزی، ۱۳۸۱
- ۱۳- اسناد و مصاحبه با افراد و فرمانده هان